

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
KUN 2020/5	Ange datum.	Ange beslutsinstans.	Ange ansvarigt politiskt organ.	Ange ansvarig processägare.
Program/Plan	Biblioteksplan Nacka kommun 2020–2023			

Biblioteksplan Nacka kommun 2020–2023

Dokumentets syfte

Syftet med biblioteksplanen är att ge vägledning för bibliotekens verksamheter. Planen fokuserar på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling.

Dokumentet gäller för

Folkbiblioteksverksamhet i Nacka kommun

Inledning

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla”. 2 § [Bibliotekslag \(2013:801\)](#)

Riksdagen har antagit [nationella kulturpolitiska mål](#) som vilar på grundläggande demokratiska värderingar med yttrandefriheten som grund och utgångspunkten att alla ska ges möjlighet att delta i kulturlivet. Kulturpolitiken ska bl.a. främja bildning, internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur m.m.

De föreslagna målen för folkbiblioteken har sin utgångspunkt i de nationella målen, bibliotekslagen, Nacka kommuns [styrmodell](#) samt Nacka kommuns övergripande [kulturpolitiska programförklaring](#).

Bakgrund

Folkbiblioteken har en viktig funktion som fria, neutrala mötesplatser för gemenskap i samhället där medborgarna kostnadsfritt kan låna media och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor, vilket är en av förutsättningarna för en väl fungerande demokrati.

Nacka har i dagsläget sex bibliotek, som ligger strategiskt placerade i Dieselverkstaden, Fisksätra, Nacka Forum, Orminge, Saltsjöbaden och Älta. Fr o m januari 2019 ligger driften av samtliga bibliotek i privat regi. Biblioteken ägs av Nacka kommun. De sex biblioteken ligger i kommersiella centrum, vilket är en starkt bidragande orsak till att de har så många besökare.

En av de viktigaste framgångsfaktorerna för biblioteket är placeringen i närsamhället. Biblioteken i Nacka ligger där människor spontant rör sig, erbjuder attraktiva tjänster och har generösa öppettider. Alla biblioteken har en egen profil, anpassad efter målgruppen i sin kommundel. Besökarna är mycket nöjda med biblioteken och Nackaborna besöker dubbelt så ofta biblioteket jämfört med invånare i övriga Stockholms län. Biblioteken är bra på att samverka med andra aktörer.

Biblioteken i Nacka utvecklas

Biblioteken står inför en stor utmaning när Nacka bygger stad. Fler kommuninvånare innebär fler besökare till biblioteken och därmed högre krav på service och tjänster. Idag kännetecknas biblioteken av en mängd olika verksamheter och många aktörer vill komma in på biblioteken och erbjuda ett större utbud. Alla bibliotek har idag inte möjlighet att uppfylla de önskemål som låntagare och andra verksamheter har. Det gäller advokatjour, läxhjälp, studie- och yrkesvägledning, volontärverksamhet m.m. Det finns behov av studieplatser, tysta zoner, grupprum, enskilda studieplatser, större barn- och ungdomsavdelningar, plats för föredrag och programaktiviteter, utställningar och rum för aktörer som vill arrangera kursverksamhet av olika slag.

Att ligga i centrala lägen med stora flöden av människor i omedelbar närhet av kommersiella lokaler, caféer och restauranger och annan service är fortsatt ett mycket viktigt kriterium för framtida etableringar av alla bibliotek. Målet blir att erbjuda en inbjudande miljö där olika kultur- och fritidsverksamheter samverkar och skapar en trivsamt och stimulerande miljö som ger besökarna möjlighet att ta del av ett större utbud av aktiviteter.

Fram till 2025 kommer centrumanläggningarna i Nacka byggas om och biblioteken kommer att förändras, antingen genom ombyggnad eller helt nya lokaler. I byggnadsprojekten finns goda möjligheter att skapa intressanta kulturkluster och samordna behov av lokaler tillsammans med andra aktörer som kulturhus, fritidsgård och skolor som ligger i närheten.

Viktigt blir digitala satsningar, utveckling av bibliotekens potential som mötesplatser och att skapa flexibla lokaler för att möta framtida behov och generösa öppettider.

Prioriterade grupper för folkbiblioteken

Samtliga nackabor ska ha tillgång till fri biblioteksverksamhet i enlighet med bibliotekslagen och Nacka kommuns prioriteringar. Det innebär att samtliga folkbibliotek i Nacka ska ägna särskild uppmärksamhet åt följande målgruppers individuella behov:

- Barn inom förskoleverksamheten samt barn och unga på deras fritid

Biblioteket ska främja språkutveckling, öka kunskap och väcka läslust och nyfikenhet hos barn och ungdomar samt jobba aktivt med barnkonventionen. Bibliotekets mediasamling ska vända sig till barn och ungdomar i alla åldrar, från olika kulturer, samt till föräldrar och personal som arbetar med barn och unga.

- Personer med funktionsvariationer

Biblioteket ska erbjuda media anpassat för personer med funktionsvariationer i alla åldrar.

- De nationella minoriteterna

Biblioteken ska jobba aktivt med att uppmärksamma de nationella minoriteterna genom att främja och synliggöra minoritetsspråken som är finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch.

- Nyanlända och personer med svenska som andra språk

Biblioteket ska erbjuda nya svenskar att dels upprätthålla den egna kulturen och det egna språket, dels underlätta för en integrering i det svenska samhället.

- Vuxenstuderande

Biblioteket ska underlätta för personer som studerar i vuxen ålder att ta del av aktuell information och kurslitteratur anpassad till deras studier.

Ansvar och styrning

Biblioteksplanen för Nacka kommun är ett politiskt styrdokument. Kommunens övergripande vision om *öppenhet och mångfald* ska präglade all biblioteksverksamhet. Den grundläggande värderingen om förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga, samt för deras vilja att ta ansvar, ska genomsyra hela verksamheten. Värderingen speglar kommunens tro att människor kan och vill själva, att de fattar rationella beslut utifrån en kunskap om sin situation och sina behov. Kommunen väger samman allmänna och enskilda intressen i de beslut som gäller kollektivt för alla, men i individuella frågor är det de enskilda medborgarna som har bäst förutsättningar att fatta beslut som gäller dem själva. Värderingen är en viktig byggsten i hur kommunen bygger Nackasamhället och hur kommunen ser på sin roll i det.

Kommunens ansvar

De politiska nämnderna, biblioteken, övrig kommunal verksamhet och medborgarna har alla ett ömsesidigt ansvar för att biblioteksverksamheten i Nacka ska utvecklas med hög kvalitet och uppnå fastställda mål och visioner. Ett gott samspel mellan de olika parterna är nödvändigt för att lyckas. Biblioteksverksamheten ska följa Nacka kommuns kulturpolitiska programförklaring.

Kommunens styrprinciper, d.v.s. särskiljande av finansiering och produktion, konkurrens genom kundval eller upphandling, konkurrensneutralitet samt överlåtelse av ansvar och befogenheter till lägsta effektiva nivå, omfattar naturligtvis även biblioteksverksamheten.

Medborgarnas ansvar

I Nacka ska medborgarna ges goda möjligheter till inflytande över servicen. Kommunen eftersträvar engagerade och aktiva medborgare som vill påverka biblioteken att utveckla sina tjänster. Kundernas samspel med bibliotekspersonalen är avgörande för bibliotekens utveckling.

Bibliotekens ansvar, uppdrag och verksamhet

Biblioteken har en viktig funktion som fria, neutrala mötesplatser där medborgarna kostnadsfritt kan låna media och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor.

Biblioteken har en viktig demokratisk roll som fysisk plats öppen för alla som behöver god tillgång till ett brett utbud av informationskällor, samt kompetent personal som kan vägleda och bidra med kunskap inom källkritik.

Biblioteken utgör också en särskild viktig resurs när det gäller att stimulera barn till läslust och bidra till barns språk-, skriv- och läsutveckling.

Biblioteken är även en prioriterad mötesplats för nyanlända som behöver information och kunskap om det svenska samhället och nya kulturer.

All biblioteksverksamhet i Nacka kommun ska erbjuda ett varierat medieutbud och bibliotekstjänster som främjar individens utveckling. Verksamheten ska kännetecknas av allsidighet, öppenhet, hög kvalitet och kreativitet i takt med samtiden.

Biblioteken i Nacka står för åsikts- och yttrandefrihet och är neutrala i partipolitiska, ideologiska och religiösa frågor. Verksamheten ska utgå från ett medvetet barnperspektiv med barnkonventionen om barnets rättigheter som riktmärke.

Bibliotekens nuvarande och kommande mediasamling är gemensam och ägs av Nacka kommun. Den ska vara tillgänglig och sökbar för alla medborgare.

Bibliotekens mediasamling skall inte vara föremål för någon form av ideologiskt, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar samt vara öppen för alla konstnärliga uttrycksformer.

Medier och teknik i förändring

Biblioteken i Nacka ska följa mediernas digitala utveckling samt tillgängliggöra dessa och vägleda användarna för att nu och i framtiden kunna erbjuda bästa möjliga service.

- Biblioteken i Nacka ska arbeta aktivt med förmedlandet av digitala medier.
- Biblioteken i Nacka ska göra nödvändiga omprioriteringar i fördelning mellan fysisk och digital media, utifrån förändrad efterfrågan.
- Biblioteken i Nacka ska aktivt arbeta med information och källkritik med hänsyn till den växande digitalisering av samhället.

Nackabornas bibliotek

Nacka utvecklas i snabb takt och befolkningen kommer att öka avsevärt och därför är det viktigt att medborgarnas tillgång till bibliotekstjänster ingår i kommunens övergripande planering för nya bostadsområden. Nacka har en förhållandevis ung befolkning och antalet förskolebarn förväntas öka under de kommande åren.

Nackas bibliotek ska vara tillgängliga och angelägna för alla, oavsett ålder, utbildning, kulturell, språklig eller social bakgrund. Behovsanpassade lösningar och medieformat ska erbjudas användaren. Bibliotekens tjänster och service ska finnas tillgängliga på bibliotekens webbplats som ska vara lättöverskådlig och kvalitetssäkrad. På det sättet kan biblioteksbesöken äga rum även på andra platser än på biblioteken.

Nacka har inget bevarandeuppdrag för olika medier men litteratur med extra stort lokalhistoriskt värde, som inte efterfrågas på biblioteket, ska placeras i Nackas lokalhistoriska arkiv.

Barn har rätt till böcker och andra medier för att utveckla såväl fantasi och kreativitet som läs- och skrivförmåga. Barn med annat modersmål än svenska behöver kunna ta del av berättelser på sitt eget språk för att stärkas i sin identitet och utveckling. Även för vuxna med annat modersmål än svenska spelar tillgången till litteratur på modersmålet en viktig roll.

- Biblioteken i Nacka ska, så långt det är möjligt, tillgodose nackabornas önskemål och behov av medier.
- Biblioteken i Nacka ska ha särskilt fokus på de prioriterade grupperna.
- Biblioteken i Nacka ska tillhandahålla litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Användaren i fokus

Bibliotekens utbud ska präglas av kvalitet och allsidighet. Detta innebär att man som användare ska hitta det breda, det smala, det oväntade och det efterfrågade. Inköp och urval ska ske med användaren i fokus. Böcker och andra medier som köps in till biblioteken i Nacka blir en del av det gemensamma utbudet.

Möjligheten att låna och lämna tillbaka medier på alla bibliotek gör samlingarna till en gemensam resurs för Nackas invånare.

Samlingarna ska både tillgängliggöra kulturarvet och spegla samtida trender och tendenser i samhället. Samlingarna ska stödja lärande och studier. Biblioteken anpassar mediesamlingen utifrån användarnas behov och ålder, språk och kulturer.

Efterfrågan av titlar som inte finns inom bibliotekens samlingar, inklusive fjärrlåneförfrågningar, ses som inköpsförslag och ska tillgodoses så långt det är möjligt. Biblioteken kan ta emot gåvor men förbinder sig inte att tillgängliggöra dessa.

Bibliotekens samlingar ska hållas levande och aktuella genom ett ständigt pågående arbete med både det nya och det äldre materialet. Kontinuerliga inköp sker i kombination med ett aktivt beståndsarbete, som förmedling, exponering och gallring. Gallring är en viktig del för att skapa ett attraktivt och aktivt mediebestånd, och den ska ske regelbundet.

Biblioteken följer aktivt utvecklingen avseende elektroniska medier för att nu och i framtiden kunna erbjuda användarna bästa möjliga service.

- Biblioteken i Nacka ska köpa medier utifrån efterfrågan och inköpsförslag samt köpa in extra exemplar av attraktiva titlar.
- Fjärrlåneförfrågningar betraktas som inköpsförslag och ska i första hand resultera i inköp. Fjärrlån från annat bibliotek sker i de fallen inköp ej är möjligt.
- Biblioteken i Nacka ska tillhandahålla och aktivt arbeta med förmedlandet av litteratur.

Cirkulation av medier

Bibliotekens nuvarande och kommande mediesamling är gemensam och ägs av Nacka kommun. Den ska vara tillgänglig och sökbar för alla medborgare, detta gäller alla sex bibliotek.

E-böcker

Elib är den dominerade aktören på biblioteksmarknaden. Den e-bokslösning som finns idag är inte optimal för biblioteken varken ur ekonomiskt eller urvalsmässigt perspektiv. Nacka kommun ska därför följa utvecklingen kontinuerligt och samverka regionalt och nationellt för att hitta mer lönsamma former för tillgängliggörande av digitala medier.

Vision och övergripande mål för folkbiblioteken i Nacka

All biblioteksverksamhet i Nacka kommun ska erbjuda ett varierat medieutbud och bibliotekstjänster som främjar individens utveckling. Folkbibliotekens verksamhet ska kännetecknas av allsidighet, öppenhet, hög kvalitet och kreativitet i takt med samtiden.

I Nacka kommun tillämpas mål- och resultatstyrning. Om denna styrning ska bli effektiv måste målen ge de professionella utrymme att utforma och utveckla verksamheten. Eftersom målen gäller alla folkbibliotek är de formulerade på ett övergripande sätt. Målen måste brytas ned och ges ett konkret innehåll på respektive bibliotek. Det är viktigt att respektive biblioteksenhet själv utformar hur verksamheten på bästa sätt ska leva upp till målen.

Målen ska följas upp och utvärderas regelbundet så att måluppfyllelsen blir tydlig och ansvariga får underlag för utveckling. Av kommunens övergripande mål är nedanstående mål de mest relevanta för folkbiblioteken:

- God kommunal service
- Effektivt resursutnyttjande
- Starkt medborgarinflytande
- Stor valfrihet
- God livsmiljö och långsiktigt hållbar utveckling
- Trygg och säker kommun

Utifrån de nationella kulturpolitiska målen, regionala aspekter och Nackas styrdokument föreslås nedanstående vision och mål gälla för alla folkbibliotek i Nacka.

Vision

Öppna bibliotek – för lust och mening!

Mål

Öppenhet: Målet innebär att biblioteken ska erbjuda lättillgängliga bibliotekstjänster, fysiskt och digitalt, i takt med samtiden för alla medborgare. I detta arbete ingår att medverka till att den regionala biblioteksplanen uppfylls. Bibliotekens öppettider ska vara generösa utifrån kundernas behov. Utbudet och tjänsterna ska vara väl kända bland medborgarna och kommunens anordnare och verksamheter. Kunderna ska ha ett reellt inflytande över biblioteksverksamheten. Biblioteken ska vara öppna för kunskapsutbyten och föra en dialog med kommunens anordnare och övriga aktörer om deras behov av bibliotekens tjänster. Biblioteken ska vara en del av kommunens medborgarinformation. För detta uppdrag utgår särskild ersättning till respektive biblioteksanordnare enligt avtal med kommunen.

Lust: Målet innebär att biblioteken ska erbjuda medier och aktiviteter som speglar kulturarv och samtid. Verksamheten ska stimulera medborgarna till läsande, språkutveckling, berättande och bildning. Biblioteken ska vara välkomnande och inspirerande miljöer, såväl fysiskt som virtuellt, och stimulera till möten, idéer, debatt och samtal. De ska även vara variationsrika scener för konst och kultur. Biblioteken ska fungera som ”dörröppnare eller guider” till nya världar för kunderna.

Mening: Målet innebär att biblioteken ska ge förutsättningar för ett livslångt lärande och individuell utveckling för medborgarna. Biblioteken ska bidra till en digital jämlikhet och ge förutsättningar för fri åsiktsbildning. De ska medverka till att medborgarna får en god tillgång till information och förutsättningar för källkritiskt tänkande. Biblioteken ska ha riktade bibliotekstjänster till förskoleverksamhet och verksamheter inom omsorg för funktionsvarierade. Biblioteken ska vara funktionella mötesplatser utifrån kundernas behov och förutsättningar, med särskilt fokus på de prioriterade målgrupperna.

Utvärdering för utveckling

Mål- och resultatstyrning förutsätter att verksamheten regelbundet följs upp och utvärderas i förhållande till fastställda mål. Kulturnämndens uppföljning och utvärdering ska ge stöd i nämndens utvecklingsarbete och visa om biblioteksverksamheten utvecklas mot högre måluppfyllelse. Nämndens

uppföljning och utvärdering ska också stödja bibliotekens eget kvalitetsarbete. Varje bibliotek har ansvar för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som leder till utveckling av verksamheten.

Uppföljning och utvärdering av biblioteksverksamheten

- Omfattar alla folkbibliotek i Nacka
- Utgår från kommunala och nationella mål
- Använder både kvantitativa och kvalitativa metoder
- Redovisar resultat öppet, lättillgängligt, tydligt och med jämförelser över tid och mellan bibliotek
- Ger resultat som lyfter fram styrkor, synliggör förbättringsområden och följer upp effekter av åtgärder

Uppföljning och utvärdering fastställs årligen i en plan. Följande metoder används regelbundet.

- Medborgarundersökningar, t.ex. kommunens attitydundersökning, vänder sig till ett urval medborgare och visar vad både besökande och icke-besökande anser om verksamheten.
- Kundundersökning till besökare
- Nyckeltal, bland annat för att mäta måluppfyllelse
- Kvalitetsredovisning. Varje folkbibliotek ska en gång per år, som ett led i sitt systematiska kvalitetsarbete, ge en samlad bild av kvaliteten i verksamheten i förhållande till målen samt hur enheten arbetar vidare för att utveckla verksamheten.

De regelbundet återkommande undersökningarna kan behöva kompletteras med fördjupade utvärderingar om utvalda frågeställningar.

Samverkan

Det är av stor vikt att Nacka samarbetar med övriga aktörer i länet för att uppnå en regional utveckling av konst- och kulturlivet. I detta sammanhang är den regionala biblioteksplanen för Stockholms län av stor betydelse. Ett regionalt

samarbete inom biblioteksverksamheten ger goda förutsättningar för bättre service till medborgarna, effektivare resursutnyttjande, snabbare teknikutveckling och en höjd kompetensnivå. Nacka ska bidra till samordning och utveckling av biblioteksverksamheten i länet.

(Adress för tillgänglighetsanpassade dokument)

Postadress: Nacka kommun, 131 61 Nacka

Besöksadress: Stadshuset, Granitvägen 15

Telefon: 08-718 80 00

E-post: info@nacka.se

SMS: 716 60

Webb: www.nacka.se

Org. nummer: 212000-0167